

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania Urzędu Miasta S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15
kwietnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 października 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 października 2019 r., III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację Urzędu Miasta S. (skarżący), wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w S. z 27 lutego 2019 r., IV U (...), oddalającego odwołanie skarżącego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. (organ rentowy) z 25 listopada 2015 r. w przedmiocie podlegania przez M. O. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w okresie od 20 stycznia 2011 r. do 26 stycznia 2011 r. i od 1 marca 2011 r. do 31 grudnia 2011 r., która określała ponadto podstawę wymiaru składek za okresy objęte zaskarżoną decyzją.

W sprawie ustalono, że M. O. zawarł ze skarżącym umowę zlecenie na świadczenie usług prawnych w okresie od 6 marca 2003 r. do 5 czerwca 2003 r. Następnie w związku z prowadzeniem działalności w formie kancelarii radcy prawnego skarżący zawarł z M. O. umowę o pracę. W wyniku złożenia przez M. O. propozycji obsługi prawnej skarżącego strony w dniu 20 stycznia 2011 r. zawarły umowę zlecenia na okres do 26 stycznia 2011 r., której przedmiotem było sporządzenie trzech opinii prawnych. W umowie nie wskazano, że M. O. prowadzi kancelarię prawną, a zamieszczono jedynie informację o tym, że jest wpisany na listę radców prawnych, co nie jest jednoznaczne z prowadzeniem prywatnej praktyki zawodowej. Skarżący nie zweryfikował, czy M. O. prowadzi działalność gospodarczą. Wynagrodzenie określono w kwocie netto plus podatek od towarów i usług. Strony zawarły tożsamą umowę w dniu 1 marca 2011 r. na okres do 31 grudnia 2011 r. i również w tym wypadku M. O. nie złożył pisemnego oświadczenia o formie prowadzonej działalności gospodarczej, kwestia ta nie została również doprecyzowana w umowie.

W tak ustalonym stanie faktycznym, w szczególności uwzględniając fakt, że M. O. w spornym okresie nie prowadził pozarolniczej działalności gospodarczej (kancelarię prawną prowadził bowiem jedynie w okresie od 21 stycznia 2004 r. do 1 października 2006 r.) Sądy stwierdziły, że jedyną podstawą prawną do objęcia M. O. ubezpieczeniami społecznymi w spornym okresie były umowy zlecenia, które zawarł ze skarżącym jako osoba fizyczna, co dodatkowo potwierdza fakt, że za sporny okres M. O. rozliczał się w oparciu o PIT-37 czyli jako osoba fizyczna. Prowadziło to do jednoznacznej konstatacji, że odwołanie skarżącego oraz jego apelacja nie zasługiwały na uwzględnienie.

Skarżący od powyższego wyroku wniósł skargę kasacyjną, którą zaskarżył rzeczone orzeczenie w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, potrzebie wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz nieważności postępowania. Sformułowane przez skarżącego zagadnienie prawne sprowadza się do pytania czy przedstawienie przez organ rentowy do sądu odwołania od decyzji z wielomiesięcznym opóźnieniem, a nie niezwłocznie, jak

stanowi art. 477⁹ § 3 k.p.c. czy w terminie 30 dni jak stanowi art. 83 ust. 7 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm., dalej jako ustawa systemowa) w uwzględnieniu art. 8 ust. 2 w związku z art. 2 i 32 Konstytucji RP dopuszcza się wypełnienie przez sąd luki prawnej i zastosowanie w drodze analogii art. 477⁹ § 3 k.p.c. w związku z art. 167 k.p.c. przez uchylenie czy też stwierdzenie bezskuteczności kwestionowanej decyzji? W zakresie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący domaga się wykładni art. 7 ust. 6 pkt 1 i pkt 3 lit. b ustawy systemowej w związku z art. 2 i 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 584 ze zm., dalej jako usdg) oraz art. 5a pkt 6 i art. 5b ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 361 ze zm., dalej jako ustawa o pit), które w jego ocenie wymagają zinterpretowania w odniesieniu do wykonywania zawodu radcy prawnego na podstawie umów cywilnoprawnych, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 507 ze zm., dalej jako ustawa o radcach prawnych).

Z kolei nieważności postępowania skarżący upatruje w tym, że w wyniku umorzenia postępowania w stosunku do M. O., który zmarł przed wydaniem decyzji o podleganiu przez niego ubezpieczeniom społecznym z tytułu umów zlecenia i prawomocnego oddalenia odwołania skarżącego od tej decyzji, rozpatrywanego w ramach innego postępowania sądowego decyzją, będącą przedmiotem niniejszego postępowania pozostała w mocy i skarżący nadal jest obciążony obowiązkiem uiszczenia składek na ubezpieczenie społeczne za M. O. Zdaniem skarżącego między obiema wyżej wymienionymi decyzjami zachodzi zbieżność przedmiotowa i podmiotowa, co oznacza, że sprawa w przedmiocie ustalenia płatnika składek, odpowiedzialnego za uiszczenie składek za wykonywanie umowy zlecenia na rzecz skarżącego przez M. O. została już prawomocnie rozstrzygnięta wyrokiem, oddalającym odwołanie skarżącego od decyzji o umorzeniu postępowania w stosunku do M. O. Ponadto za nieważnością postępowania w ocenie skarżącego przemawia także niewezwanie następców prawnych M. O. do udziału w postępowaniu w charakterze zainteresowanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną skarżącego organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie kasacyjne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Rozpoczynając od najdalej idącego zarzutu nieważności postępowania, Sąd Najwyższy stwierdza, że nie ma racji skarżący twierdząc, że w sprawie doszło do naruszenia powagi rzeczy osądzonej. W sprawie wydano dwie decyzje. Pierwsza z nich dotyczyła umorzenia postępowania w stosunku do M. O., który zmarł, druga zaś dotyczyła podlegania M. O. ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia na rzecz skarżącego. Cele obu decyzji były inne, gdyż pierwszą rozstrzygnięto o zakończeniu postępowania w stosunku do podmiotu zainteresowanego, który zmarł, a drugą stwierdzono, że skarżącego jako płatnika składek obciążają publicznoprawne zobowiązania wynikające z zawarcia przez niego umowy zlecenia z osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej (co zostało w sprawie ustalone). Co więcej rozstrzygnięcie, które skarżący powołują jako prejudykat oddala odwołanie skarżącego z uwagi na brak jego interesu prawnego do zaskarżenia decyzji organu rentowego o umorzeniu postępowania w stosunku do M. O. W tych okolicznościach nieuzasadnione jest twierdzenie skarżącego, że rozstrzygnięcie formalne o umorzeniu postępowania w stosunku do zmarłego zainteresowanego rozstrzyga tożsamą kwestię co zaskarżona w tych postępowaniu decyzja. Jeżeli w istocie tak jest to w jakim celu skarżący składał odwołanie od obu decyzji, a nie ograniczył się tylko do odwołania od decyzji umorzeniowej. Bezzasadne jest także twierdzenie skarżącego, że doszło do nieważności postępowania z uwagi na niewezwanie do udziału w sprawie spadkobierców zainteresowanego. Skoro bowiem w stosunku do niego postępowanie w sprawie zostało prawomocnie umorzone brak było podstawy prawnej do wezwania do udziału w sprawie jego spadkobierców.

Przechodząc następnie do analizy sformułowanego przez skarżącego zagadnienia prawnego, Sąd Najwyższy stwierdza, że także i w tym zakresie nie wykazano potrzeby merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej. Jakkolwiek nagannie należy ocenić zwłokę z przekazaniem przez organ rentowy odwołanie do sądu przez okres ponad 11 miesięcy, to jednak należy mieć na względzie, że termin określony zarówno w k.p.c., jak i w ustawie systemowej ma charakter instrukcyjny (K. Antonów, Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Pojęcie oraz właściwości postępowań przedsądowych i ochrony cywilnosądowej, Warszawa 2011, s. 211). Zaproponowane przez wnioskodawcę rozwiązanie ma charakter dysfunkcyjny, ponieważ prowadziłoby do konieczności ponownego przeprowadzania postępowania przez organ rentowy, co nie służyłoby przyspieszeniu postępowania, lecz tylko nadmiernie je wydłużyło. Na marginesie Sąd Najwyższy stwierdza, że konieczne jest podjęcie działań systemowych mających na celu możliwość wyegzekwowania sprawnego przekazywania akt sprawy do sądu lub rozpoznawania odwołania w ramach samokontroli organów publicznych w tym organu rentowego czy regulatorów rynków, gdyż narusza to zasadę równości broni, a zatem godzi w jedno z najistotniejszych praw podstawowych, dotyczących postępowania, jakim jest prawo do rzetelnego procesu. Nie wpływa to jednak na potrzebę merytorycznego rozpoznania ani na ocenę zasadności skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie.

Sąd Najwyższy nie znalazł także podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi za podnoszoną przez skarżącego potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Powołując się na tę przesłankę przedsądu, skarżący stara się w istocie zakwestionować ustalenia faktyczne w sprawie i dowieść, że M. O. zawarł ze skarżącym umowę zlecenie jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, co pozostaje w sprzeczności z ustaleniami, dokonanymi przez Sądy w niniejszej sprawie. Wynika z nich, że w spornym okresie M. O. nie prowadził żadnej działalności gospodarczej, rozliczał się z dochodu w oparciu o ustawę o pić, a w umowie zawartej przez strony nie umieszczono postanowienia, które przesądzałoby, że skarżący zawarł umowę o obsługę prawną z kancelarią prawną. Fakt, że wcześniej strony łączyła umowa, w ramach której M. O. występował w

charakterze przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą we własnym imieniu, nie zwalnia podmiotu zatrudniającego z obowiązku weryfikacji aktualnego stanu rzeczy, a co a tym idzie nie zwalnia go również z obowiązku ponoszenia ciężarów publicznoprawnych. Należy podkreślić, że zgodnie z ustawą o radcach prawnych, na którą powołuje się skarżący, radca prawny może wykonywać swój zawód w oparciu o umowę cywilnoprawną i nie musi to być powiązane z prowadzeniem przez niego działalności gospodarczej. Skarżący nie wykazał zatem potrzeby merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej także w oparciu o tę przesłankę.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.